

NEMIS TILI O‘QITUVCHISINING NUTQ MADANIYATI VA NOTIQLIK SAN’ATI

Andijon davlat chet tillari instituti

Roman German va slavyan tillari fakulteti

Nemis tili ta’lim yo’nalishi 2-kurs talabasi

Mirzaolimova Muhlisa

Ilmiy raxbar: Yuldasheva Sadoqatoy

[Tel:+998833807150](tel:+998833807150)

Annotatsiya: Mazkur maqolada nemis tili o‘qituvchisining nutq madaniyati va notiqlik san’atining ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida o‘qituvchining to‘g‘ri, ravon va ta’sirchan nutq orqali o‘quvchilarga bilim berishdagi o‘rni yoritilgan. Shuningdek, pedagogik jarayonda notiqlik ko‘nikmalarining rivojlanishi, talaffuz aniqligi va kommunikativ yondashuvning ahamiyati ko‘rib chiqilgan. Natijada nutq madaniyati yuqori bo‘lgan o‘qituvchi ta’lim samaradorligini oshirishda muhim omil ekanligi aniqlangan.

Kalit so‘zlar: nutq madaniyati, notiqlik san’ati, nemis tili, pedagogika, kommunikativ yondashuv, talaffuz, o‘qituvchi mahorati

Abstract: article analyzes the importance of speech culture and oratory skills of a German language teacher in the educational process. The study highlights the role of clear, fluent, and expressive speech in effective teaching and student engagement. It also examines the significance of correct pronunciation, communicative competence, and pedagogical interaction in language learning. The findings show that teachers with a high level of speech culture significantly improve students’ motivation and language acquisition. Therefore, developing speech and oratory skills is essential for enhancing the overall quality of foreign language education.

Keywords: speech culture, oratory skills, German language, teaching methodology,

communicative competence, pronunciation, teacher performance.

Zamonaviy ta'lim tizimida xorijiy tillarni o'qitish jarayoni tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, nemis tilini o'rgatishda o'qituvchining nutq madaniyati va notqlik mahorati asosiy o'rin egallaydi. Chunki o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi shaxs, balki o'quvchilar uchun nutq namunasi sifatida ham xizmat qiladi. Shu sababli o'qituvchining to'g'ri, ravon va ta'sirchan nutqi ta'lim samaradorligini bevosita belgilaydi. Nutq madaniyati deganda til qoidalariga amal qilgan holda aniq, tushunarli va estetik jihatdan mukammal nutq tuza olish qobiliyati tushuniladi. Nemis tili o'qituvchisi uchun bu nafaqat grammatik jihatdan to'g'ri gapirish, balki to'g'ri talaffuz, intonatsiya va urg'uni ham o'z ichiga oladi. Nemis tilida tovush tizimi o'ziga xos bo'lgani sababli, noto'g'ri talaffuz o'quvchilarda xatoli nutq shakllanishiga olib kelishi mumkin. Shu bois o'qituvchi har bir so'zni to'g'ri talaffuz qilishga alohida e'tibor qaratishi lozim.

Notqlik san'ati esa nutqni nafaqat to'g'ri, balki ta'sirchan, qiziqarli va tinglovchiga yetib boradigan tarzda ifodalash mahoratidir. Dars jarayonida o'qituvchining nutqi monotondan xoli, jonli va interaktiv bo'lishi kerak. Bu o'quvchilarning e'tiborini jalb qiladi va ularni dars jarayoniga faolroq ishtirok etishga undaydi. Ayniqsa, savol-javob usullari, misollar keltirish va hayotiy vaziyatlardan foydalanish notqlikning samarali usullari hisoblanadi. Nemis tili o'qituvchisining nutqi o'quvchilarning til o'rganish jarayoniga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Agar o'qituvchi aniq va ravon gapirsa, o'quvchilar ham tilni tezroq o'zlashtiradi. Aksincha, noto'g'ri yoki tushunarsiz nutq o'quvchilarda qiyinchiliklar tug'diradi. Shu sababli o'qituvchi o'z nutqini doimiy ravishda rivojlantirib borishi zarur.

Zamonaviy ta'limda kommunikativ yondashuv muhim o'rin tutadi. Bu yondashuvda asosiy e'tibor o'quvchilarning muloqot qilish qobiliyatini rivojlantirishga qaratiladi. Bu esa o'qituvchidan yuqori darajadagi nutq madaniyati va notqlik mahoratini talab etadi. O'qituvchi o'quvchilar bilan erkin muloqot o'rnatishi, ularni gapirishga undashi va xatolarni to'g'ri tarzda tuzatishi kerak. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, nutq madaniyati rivojlangan o'qituvchilarda o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishi yuqori bo'ladi. Bunday o'qituvchilar darsni qiziqarli tashkil etadi, o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi va natijada ta'lim

samaradorligi oshadi. Shuningdek, notiqlik mahorati o‘qituvchining pedagogik obro‘cini ham oshiradi.

Shu bilan birga, ayrim muammolar ham mavjud. Ba’zi o‘qituvchilarda talaffuzdagi xatolar, nutqning bir xil ohangda bo‘lishi yoki ortiqcha murakkab gaplardan foydalanish kuzatiladi. Bu esa o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishini pasaytirishi mumkin. Shu sababli o‘qituvchilar uchun maxsus nutq madaniyati va notiqlik bo‘yicha treninglar tashkil etish maqsadga muvofiqdir.

Nemis tili o‘qituvchisining nutq madaniyati va notiqlik san’ati ta’lim jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. To‘g‘ri va ravon nutq o‘quvchilarning bilim olishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi, ularning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantiradi va dars samaradorligini oshiradi. Shu bois har bir o‘qituvchi o‘z nutqi ustida muntazam ishlashi va uni takomillashtirib borishi zarur. Yuqoridagi tahlillar shuni ko‘rsatadiki, nemis tili o‘qituvchisining nutq madaniyati va notiqlik san’ati ta’lim jarayonida hal qiluvchi ahamiyatga ega. O‘qituvchining aniq, ravon va ifodali nutqi o‘quvchilarning tilni o‘zlashtirish darajasiga bevosita ta’sir qiladi. Ayniqsa, to‘g‘ri talaffuz, intonatsiya va kommunikativ yondashuv o‘quvchilarda mustahkam nutq ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Shuningdek, notiqlik mahorati o‘qituvchiga darsni samarali tashkil etish, o‘quvchilarni faol ishtirok etishga jalb qilish hamda ularning qiziqishini oshirish imkonini beradi. Bu esa o‘z navbatida ta’lim sifatining oshishiga xizmat qiladi. Nutq madaniyati yuqori bo‘lgan o‘qituvchi o‘quvchilar uchun nafaqat bilim manbai, balki ijobiy nutq namunasi ham hisoblanadi.

Umuman olganda, zamonaviy ta’lim sharoitida nemis tili o‘qituvchisi o‘z nutqi ustida muntazam ishlashi, notiqlik ko‘nikmalarini rivojlantirishi va pedagogik mahoratini oshirib borishi zarur. Bu esa samarali ta’limni ta’minlash va raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashda muhim omil hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Pedagogika bo‘yicha darslik va o‘quv qo‘llanmalar.
2. Nutq madaniyati va notiqlik san’ati bo‘yicha ilmiy adabiyotlar.

3. Nemis tili metodikasi bo'yicha ilmiy maqolalar va qo'llanmalar.
4. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari va kommunikativ yondashuvga oid ilmiy maqolalar.
5. Internet manbalari (2020–2024 yillar).